

בסיפור בתחילת קיץ 1970, שבו מעלה א.ב. יהושע את נושא ההעלאה למוקד של דור הבנים בידי דור ההורים, וכלה בקטע מרומם שלו העוסק במלחמת יום-הכיפורים, שפורסם לפני כמה חודשים. גם סיפורו של עמוס עוז, אהבה מאוחרת, דן בתהליך הניוון.

הגדיל לעשות מכולם יצחק בן-נר, בסיפורו אחרי הגשם, שפורסם בהארץ (20.4.76), ולא זכה בהד הסיפורות וה' תרבותי הראוי. בסיפורו עורך בן-נר מעין הגדלת מצבי לאומי, ללא כחל ושרק, תוך תיאור תלאותיו של פרט המנסה ללקט את שיבירי נפשו בלילה מטורף של פרעות. בין 'נערי הגוש במאבק עם השלומניקים' מן הראוי להביא כמה קטעים מסיפורו של בן-נר, המציגים את תהליך התפוררותה של החברה הישראלית והתרוקנותה מערכי העבר, תוך פתיחת פתח אופטימי במעט, לגבי האפשרות של התמודדות ילדויה בין המגמות הפוליטיות הרווחות בה לטוב ולרע. בניגוד לעמדה שאותה נוקטים חיים גורי ובנידורו על 'מניעת עוד אלטלינה', כותב יצחק בן-נר:

...ברחובות צדדיים הוא עושה רדנו, שדא להיתקן באותן כנופיות שה נערים. כמה פע' מים כבר לכדוהו, סוגרים עליו, הודפים אותו אל גדר הבטון או אל הכותל ומול פניו, שהאימה הישנה גואה ומשתקת אותו, הם מניפים בקי

...כקלגסים, ניפותיהם מנפנות, הם צרי עדים — והעובדים ברחובות עוצרים להביט בהם ביראה. רק שני גברים רטובים מן הגשם, ליד אחד העצים, קוראים לפתע כנגד הציר עדים: אתם הכאתם כל זאת עלינו, פאשיסטי טים! הוא סבור שההזכרים אף לא המחניו כקוראים נגדם — אך פתאום הוא רואה ארי בעה ניתקים מן המיצע ונפלים על השניים, כעייטים. צללים שחורים, הוא רואה מן המקום שבו הוא עומד, עולים וזוררים שם ככמהורי עיוועים וקולות צווחתם של מוכים הוא שומע...

המחשה סיפרותית זו, שנעשתה לילי-הבדולח של גוש-אמונים, אשר נערך בעת המשא-ומתן להפרדת-הכור חות לפני כשנה, מעידה על היחלצות שמתחילה הסיפורת הישראלית להיחלץ ממעטה-השומן שעטף אותה. בן-נר חשף, המישים וחמש שנים אחרי רצח ברנר, את 'זכות הזעקה', והוא זועק את הניוון.

אחרי הגשם של יצחק בן-נר מעיד על מגמה ריאליסטי-סית בסיפורת הישראלית, אשר החלה במול הערות לא.ב. יהושע, המעלה את השאלה: אם מתחילה רעידת-האדמה הסיפורתית, הנובעת ממשבר הערכים והאמונה שלאחר מלחמת יום-הכיפורים.

בוק ריק, גרוב כגרב... אם תתנוני — תחטוף עד מוות, הוא אומר לעצמו. אם אינך יכול להסתתר מזה, הוא אומר לעצמו, ספוג את המנה והמשך ללכת. ואם הייתי חולה-נפילה, הוא אומר לעצמו. אחרים, שאינם מוכנים לסגל את עצמם מתים. כל יום מזדעק העיתון על מתים שכאלה. נערי הגוש במאבק עם השלומניקים... הגושינים חסמו היום את היציאה מהבניין. שדוש מאות מהם. היית צריך לרי אות את השוטרים המסכנים. עשרים שוטרים מוד שדושי-מאות כיפות מנפנות ואגרופים באוויר. בקושי הנעתי אז המכונית...

...אנשים משועים יותר, בימים אלה למשהו שאין אנו יודעים מהו. אנשים מחפשים להם אל, משיח ואמונה להיתלות בהם. עשי רים ושבעה ארץ איש נרשמו החודש בלשי-כתינו, אומרים כרוזי הגוש עד הכתלים — ואתה באמונה כוחנו והאמונה אגרוףי נקמות היא לה'. למען ציון לא נחשה'. ברחו' בות מתכתשים צעירים שעברו מן האוש או הדת עם צעירים שעברו מן האוש או אנשי השנום. שלום על ישראל, קוראים אנשי השנום, בקצב תהלוכותיהם, מטר מרובע שלום עדיף על קיזומטר מרובע מידחמה'...

ספיחי שואה

שטיפת מוח

מחלקת-הדת של הטלוויזיה הישראלית הגדילה לעשות, במיסגרת ניסיונה למצוא משמעות לשואה ולצדק-אלוהי. היא הושיבה את המשורר המפ'מי אבא קובנר, יחד עם רב, מול חברת-צעירים מנומסת. אבא קובנר דיבר על בתי-כנסת שחרבו, ואחריו דיבר הרב על השואה כחוויה מיסטית. לא ברור מדוע חושבים באמצע-התיקשורת-האלקטרוניים, מאז שיחלוחחים, שיש בכוחה של פטפטת לשונות את העולם. כך שלא הסליא לראות על המסך-הקטן אנשים צעירים מסבירים עם מה אינם מבינים ואת השואה ואת סיבותיה, ועד מה כישל התינוך הישראלי בנושא זה. הגדילה לעשות המשוררת רבקה מרים, שדיברה על גורל ניצחי של העם היהודי, כשהיא כוחנת — לדבריה — את השואה מבעד לרחם שלה, וכשהיא משווה את ילדה להבלי-הילדה של העם היהודי. בתוך כל הפטפטת הצעירה והתחללה הזאת, בלטו דבריו של אחד הצעירים, אשר ניסה לומר דברים מוגדרים על השואה ועל ההווה שלנו ככובשים, אלא שדבריו נתקלו באימתם המוחלטת של אבא קובנר והרב שהיה לצידו, אשר סבלו מחוסר-קומוניקציה עם אותן טענות שהציג בפניהם אותו צעיר.

* * *

בסיפורת-השואה מתואר אלוהים כאותו עני-עשן כהה שתימר מארובות כיבשניי האדם במחנות-הריכוז. ידוע גם, ששוכני המחנות שרו את שירו של ישו מתוך הברית החדשה: 'אלי אלי למה עזבתני...' כך שמפליא לראות כיצד הצליחו להפוך, 31 שנה אחרי תום השואה, את ירושם למקום דתי קדוש, אשר משתפי כסכי-הזיכרון המרכזי חובשים בו כיפות וכובעים.

* * *

פיטר וייס (מארה/טאד) נחשב כיום בין הבולטים שבמחזאים החיים כיום בעולם. בהקדמה למחזהו החקירה כתב וייס: 'בהצגת מחזה זה, אין לנסות לשחזר את אולם המישפט בו התנהלו הליכי מישפט המחנה (אשוויץ). כל שיחזור הינו בלתי-אפשרי, לדעת המחבר. כפי שבלתי-ניתן להעלות על קרשי הבמה את המחנה עצמו.' אלא שאפריים טסן (תיאטרון שידורי-ישראלי) חושב אחרת, ולכן הביא לפני קהל צופי-הטלוויזיה הישראלית, גירסה מקוטעת ומסורסת של החקירה לפיטר וייס, שכל קשר בינה לבין המקור הינו מיקרי בהחלט. אפריים טסן הצליח לאבד, בעיבודו, את כל המרכיבים הדרמטיים שהפכו יצירה זו למשמעותית. הוא גם לא בתל לצרף למחזה תמונות ממחנות-הריכוז, כדי להסביר לצופה הפרימיטיבי (לדעתו) כי המדובר בשואה. במיסגרת סירוס מחזהו של פיטר וייס, השמיט טסן משירה-הסיום של המחזה את הקטע הבא:

„עלינו להוסיף ל-6 המיליונים שנהרגו 3 מיליון אסירי-מילחמה רוסיים אשר נורו או גוועו למוות ברעב כמו-כן עוד 10 מיליון אזרחים בני הארצות הכבושות שגוועו...”

לא ברור מי העניק למר טסן, את הסמכות להעלים 13 מיליון קורבנות של הגאצים. צופי הטלוויזיה הישראלית ראוים לגירסה מלאה של החקירה לפיטר וייס. את גירסתו של מר טסן ניתן להציג לפני ראשי-הממשלה דרום-אפריקה, מר פורסט, בביקורו הבא בירושם.

ניקאנור פארא : משוררים צעירים

כיתבו כאוות נפשכם בכל סיגנון שתימצאו לנכון דם רב מדי זרם מתחת לגשר מכדי שתאמינו כי דרך אחת צודקת.

בשירה הכל מותר.

כמובן, בתנאי אחד: עליכם להשתפר על הנייר הלבן.

עברית: ד. ע.

ניקאנור פארא נולד ב-1914 בצילה. בסוף שנות ה-30 החל לפרסם את שיריו, הבולטים בפנייתם הישירה, ובדחייתם את התיאוריה-המילולית. פארא נתפרסם בעולם בזכות סיפורו, 'אנטי-פואמות'.

הקרב על „פרוזה”

בחטף

הענקת פרס ביאליק לסיפורת עוכבה במשך כמה חודשים, עד לשובו של המשורר יהודה עמיחי משהות בת למעלה מחצי-שנה בארצות-הברית, אשר במהלכה ערך עמיחי סיבוב של קריאת-שירים, מחוץ לחוף, באוניברסיטות האמריקאיות. בשבוע שעבר, כאשר הפרס הוענק סוף-סוף לעמיחי הוא גילה, להפתעתו, כי הוא שותף לפרס (שערכו הכספי 3000 ל"י) יחד עם המתרגם ישורון קשית (יעקב קופילביץ). אותו דבר אירע לפני כשבע שנים, כאשר הוענק לעמיחי פרס ברנר, בשותפות עם ב.י. מילכר. בתוכנית-רדיו סיפרותית שנערכה בגלי צה"ל, ועסקה בחלקה בסיגנון ובאיכות של סיפורת-הרואים-אור בהוצאת עקד, הופתע מנחה התוכנית, מילכה שגרייר, למצוא באנתולוגיית-שירי-אהבה שראתה-אור בהוצאה זו, שיר בשם לוליסה מאת המשורר הספרדי פריקו גארסיה לורקה. שגריר פנה אל עורך ובעל הוצאה זו, א. יעווי-קסט, וקבע כי הוא מכיר את שירו של לורקה בשמו תקודם לוטנה, כפי שהופיע בזמנו במחזה אשת הסנדלר. יעווי-קסט, שנשמע נבוך טען, להגנתו, שהדבר נעשה באישורו של מתרגם השיר רפאל אליעז. אלא שידוע כי המשורר אליעז אינו בחיים, כך שלא ניתן לאשר או להכחיש את טענתו של יעווי-קסט. אהבי ספריו של תומאס מאן ימצאו בכתיבה-עכשווית, העומד לראות-אור בימים אלה, קטע מתוך דוקטור פאוסטוס בתרגום לעברית של מרדכי אבי-שאי. מסתבר שיעיתון-הסיפורת פרוזה נקלע למשבר, העומד להטיל ספק

עוז התנצלות, עמיחי חצי, מאן קטע

בהמשך קיומו. המו"ל של עיתון-הסיפורת הזה, יוסי קרייב, הדיח מעיתונו את עורכו, המשורר יעקב כסר, ועורך בעצמו. בימים אלה שהה בארץ הסופר ממוצא אוסטרי יעקב לינד (נשמה של עץ, דומם מבטון). לינד משלים כאן סרטי-טלוויזיה עבור הרשת המרכזית של הטלוויזיה הגרמנית. הסרט מכיל פגישות של לינד עם סופרים ואנשי-רוח בניידורו, אשר בעזרתם הוא מנסה למצוא היבטים חדשים, ממרק הזמן, על השואה. בין המשתתפים בסרט מצויים: גינטר גראס; פרוץ גרשום שלום; השחקנית חנה מרון; הסופר השווייצר מכם פריש (הומו פאבר), אשר סיפרו אינו שטלר עומד לראות-אור בימים אלה; המבקר הבריטי ג'ורג' שמינר (מות הטרדיייה, מיגדל בבת ואחרים). במחצית קיץ זה עומד יורם קניוק לצאת לארצות-הברית, שם ישתתף במספר תוכניות-טלוויזיה שתוקדשנה לספריו שראויר בתרגום לאנגלית. המשורר חיים גורי שהה בשבוע שעבר ברומניה, מקום שם הוקרן סרטו המכה ה-81. התנצלות: במאמר בכותרת, 'אות קלון' (נמר של ניר, העולם הזה 2014), שעסק בנושא הענקת מענק-ראש-משלה-ליצירה לסופרים עבי ריים, ולא לערבים. נשתרב בטעות שמו של הסופר עמוס עוז (מיכאל שלי, הר העצה הרעה, ארצות החרו). מסתבר שעמוס עוז לא זכה במענק-יצירה מטעמו של ראשי-ממשלה כלשהו, והפרס האחד שבו זכה אי-פעם בישראל, הוא חצי פרס קוגל (פרס עיריית חולון לסיפורת). עם עמוס עוז הסליחה.

בג'ויבת רובה ותחמושת... בעזריכת בן עומר